

Sadjarji upoštevajte!

Brez dvoma bo imelo sadje, posebno jabolka, med vsemi našimi pridelki vedno večjo veljavo, ker se v taki kakovosti ne more pridelati povsod, med tem ko so za druge, zlasti poljske pridelke, po mnogih predelih naše države ugodnejše prilike nego pri nas. Tudi trenutne zveze v sadni kupčiji nas ne smejo plašiti. Če se izvoz ne bo razvijal proti severu in vzhodu, kakor doslej, se bo usmeril pa bolj proti jugu. Pa tudi doma v državi sami bomo imeli vedno prilike za razpečevanje lepih namiznih jabolk. In končno bo sadju porasla veljava tudi v domačem gospodarstvu, če ga bomo začeli uporabljati bolj za hrano, ne samo za pijačo. Zato ni, da bi obupavali, ako trenutno ni vse tako kakor bi želeli. Napočni bo, ko bi vrgli puško v koruzo in zanemarili sadno drevje in prenehali z zasajanjem novih sadovnjakov. Kdor ima torej prostore, kjer bi lahko rastle sadno drevje, naj jih zasaди čimprej. Pri tem poslu naj pa upošteva tale važna, temeljna pravila:

1. Najboljši čas za zasajanje novih nasadov je jeseni. V jeseni dobimo v drevesnicah kar hočemo v najboljši kakovosti, spomladi so na razpolago le še ostanki in se moramo zadovoljiti z izbirkom. Sadimo pa kolikor mogoče zgodaj — vsaj do srede novembra.

2. Temelj za povoljen uspeh je primerna zemlja in lega. Že sedaj med letom je torej treba prostor, ki ga nameravamo zasadi, preiskati in ugotoviti kako globoka je zemlja, kako je sestavljena (ali je lahka ali težka, peščena, ilovnata, kamenita, prodnata itd.) in prav posebno kako je z vlago. Prav tako lahko doženemo lego zemljišča (ali je na višavi, ali v nižavi, ravno ali bre-

žinasto, obrnjeno proti solncu ali od solca itd.)

3. Na podlagi gornjih ugotovitev je določiti najprej sadno plemo, ki bi bilo najbolj primerno za dotično zemljo in lego. Kdor je količkej izkušen, bo prav lahko zadel pravo, zlasti če se bo pri tem oziral na bližnjo okolico in vpošteval izkušnje — svoje in svojih bližnjih sosedov.

4. Težja stvar je določitev sort, zlasti pri jabolkih. Pa tudi to je dandanes že izdatno lažje nego kdaj prej. Imamo »Sadni izbor« za Dravsko banovino in še posebne krajevne sadne izbore. Kdor se je količkej zanimal za ta vprašanja, ki se obdelavajo že dokaj let, bo vedel kako mu je postopati. Važno vodilo pri izbiri sort naj bodo vsakomu lastne izkušnje in pa pogled po bližnjih sadovnjakih z enakimi razmerami glede zemlje in lege. Ozirati se je pri tem posebno na način uporabe. V bližini mest in večjih industrijskih krajev bomo sadili drugačne sorte nego v oddaljenih, težko dostopnih krajih, zgolj za domačo rabo drugačne sorte nego za kupčijo, v bližini selišča drugačne nego na oddaljenem travniku itd.

5. Ko je glede plemena in sort vse dognano in določeno, moramo vedeti koliko dreves bomo potrebovali. Za to je treba zemljišče razmeriti na licu mesta in pri tem upoštevati pravilne razdalje (8 do 12 m za visokodebelno, 6—10 za srednjebelno in 4—6 za pritlično drevje). Najlažje in najpravičnejše se zadeva uredi, ako si naredimo od zemljišča, ki ga mislimo zasadi, obris na papir v merilu 1:1000 in potem najprej na papirju izvedemo razdelitev ter doženemo število dreves.

6. Takoj na to moramo rešiti vprašanje, kje bomo dobili drevje za nasad. To je vredno vsega pomisleka in tehtnega prevdarka. Tu veljajo tale pravila: Kupujte drevje le iz zanesljivih drevnic, ki jamčijo za pristnost sort! Varujte se zakotnih drevesnic! Ne kupujte drevja po sejmovih! Ne glejte pri nakupu sadnega drevja samo na ceno! Najcenejše drevje je najdražje.

7. Za pravilno ureditev in pravočasno zasaditev so potrebni še nekateri predmeti in sicer jame, koli in k jamam primerna gnojila (kompost, star, predelan hlevski gnoj, cestno blato itd.), ki jih neogibno potrebujemo pri sajenju.

Jame naj bodo 1.50—3 m široke, pa samo pol do tričetrt m globoke. Čim slabjša je zemlja, tem bolj plitve morajo biti. Kole 2.50—3 m dolge, ravne, spodaj

do 8 cm debele treba na spodnjem koncu poostriti in obžgati ali kako drugače za varovati pred gnilobo. Čim bolj slaba je zemlja, tem več treba k vsaki jami gnojila.

8. Zadnje priprave: Kol v sredo jame, dokler je še prazna! Točna razvrstitev med posameznimi drevesi in med vrstami! Par tednov preden nameravamo saditi, zasipajmo jame prav do vrha. Le ob kolu pustimo kotanjo kolikor je treba, razprostrimo obrezane korenine drevesa. Na pustih zemljiščih, ki še niso bila nikoli globoko zrahljana (zrigolana), denemo na dno jame najslabjšo zemljo, boljše proti vrhu, in najboljšo na vrh, kjer bodo korenine prva leta.

Komur je za uspeh, naj se točno ravna po teh pravilih. Čez nekaj let se bo prepričal kako prav je ravnal. H.

Okisanje krme po holandskem načinu

Okisanje zelene krme ali, kakor ji pravijo, ansilaža, je pri nas že znano, saj se je o tem že mnogo pisalo in govorilo. Četudi je stvar sama na sebi dobra in koristna, vendar je pri naših kmetih naletela večinoma na oviro, ker je naprava tozadevnih zgradb — silosov, kakor jih priporočajo razni strokovnjaki, vendarle precej draga. Tudi pri oblasteh ni našel ta način ohranjanja krme umevanja, ker vzlic ponovnemu pozivu niso ničesar ukrenile, da bi se ta način razširil med našimi živinorejci. Glavno oviro tvorijo pač stroški naprave silosov, ki marsikoga odvrnejo od okisanja krme.

Imamo pa tudi načine, ki kmeta nič ne stanejo, razen nekoliko dela, doseže se pa z njimi isti uspeh kakor pri z dragim denarjem zgrajenih silosih. Kakor hranimo v zemlji peso, repo, korenje, tako lahko tudi okisamo travo in jo ohranimo za poznejši čas za krmo. Zadoštuje torej izkopati v zemljo približno pol do en meter globoko jamo, obdati tla in stranice s slamo, naložiti vanjo nekoliko ovenelo travo, zrezano koruzo, listje pese, korenja in zelja, dobro stlačiti plast za plastjo približno meter in

pol na visoko, pokriti s slamo in nato z zemljo in obtežiti s kamenjem. Razpoke v zemlji pri sesedanju je treba vedno zamašiti, da ne pride zrak do zelenja in ga ne pokvari. Na ta preprost način se precej dobro kisa zelena krma, ki služi v poznih mesecih zime, ko je zmanjkalo korenstva, kot izvrstna zelena klaja ne samo goveji živini, ampak tudi prašičem in perutnini.

V novejšem času se je ta način priprave okisane krme še bolj poenostavil in pocenil, ker se trava okisa na prostem brez posebnih jam in zgrajenih silosov. Ta način okisanja je razširjen posebno na Holandskem, kakor poroča »Gospodarski list«, glasilo Hrv. gospodarskega društva v Zagrebu, iz katerega posnemamo naslednje podatke.

Holandski način okisanja krme obstoji v glavnem v tem, da se mlada, lahko ovenela trava zgodaj spomladi ali jeseni na rahlo naloži na kupe, v katerih vsled dihanja rastlin na toplo pokipi. Čim rahleje in enakomerneje se trava naloži, tem hitreje se ugreje na 60 do 65° C, pri čem se v dovoljni množini razvijejo bakterije mlečno-kislega kipevanja. Da te bakterije bolje uspevajo, pri-

poročajo dodatek enoodstotne raztopine sladkorja (na 100 l vode 1 kg sladkorja), s katero se kup trave poškropi. Ko se je gornja plast trave ugrela na 60 do 65° C, je treba iz nje iztisniti zrak z močnim tlačanjem kupa. Tedaj pade v njem toplota, in čimprej tembolje. To je v glavnem načelo holandskega načina okisanja krme. Postopanje pri tem pa je sledeče:

1. **Poravnanje, planiranje tal.** Na sredo pripravnega zemljišča se zabije kol, okoli katerega se z vrvjo naredi krog. Za 1 hektar trave (3—6 vozov) zadostuje krog od 4 metrov v premeru, za 2 ha 6 m itd. Priporočajo tla pokriti z lepenko.

2. **Kup se lahko spusti v zemljo,** paziti pa je, da ne pride deževnica vanj. Izkopana travna ruša se položi okrog v obliki ovratnika. Plasti trave naj bodo enakomerno zložene in posebno stene kupa morajo biti popolnoma navpične.

Kupa ni zgotoviti v enem dnevu, ampak polagoma. Pri suhem in solnčnem vremenu se trava lahko takoj po košnji naloži na kup, drugače je pa bolje, če jo zvečer pokosimo, drugo jutro jo pa, ko se je rosa osušila, zlagamo. Najbolje je okisa nekoliko ovenela trava.

V začetku naložimo travo približno en meter in pol na debelo. Čim se je ta plast ogrela na 60—65° C, pride vrh njega drugi ravno tako debeli sloj, ki pritiska na spodnji in prepreči nadaljnje ogrevanje. Tudi zgornja plast mora doseči toploto od 60—65° C. Toploto ugotovimo s toplomerom, ki ga spustimo v železno cev ali v iz lat napravljen vzdušnik v sredini kupa.

Večkrat, posebno v hladnih in vetrovnih dneh se ne posreči ugreli travo na zaželeno toploto; tedaj priporočajo pokriti plast za plastjo z lepenko. Za kup 5 m v premeru širok je potrebno okrog 15 četvornih metrov lepenke. Ko se je plast ugrela, uporabimo isto lepenko za gornji sloj trave in končno za vrh celega kupa.

Zelo važno je, da nalagamo travo enakomerno in na rahlo, posebno skrb-

no pa ob robovih. Vsako plast posebej je ob straneh pograbititi, da dobimo čim gostejšo zunanjo steno kroga.

3. **Kup je pokriti z zemljo.** Ko se je gornja plast trave segrela na 60—65° C, pokrije se kup z zemljo 80 cm na debelo, povrhu pa še najbolje s travno rušo. Dobro je tudi še prej pokriti gornjo plast trave s kratkimi deskami, ki omogočajo enakomeren pritisk zemlje in ruše na travo.

Stene kupa se pokrivajo samo tedaj, če se okisa trava zgodaj spomladi. Tedaj jih ne smemo pustiti odkritih. Jeseni so sicer lahko stene proste, vendar so zgube na krmi manjše, če jih zadelamo. To storimo pa šele tedaj, ko se je kup usedel.

Kup okisane krme postavimo lahko tudi v bližini zgradb, ker vsled velike množine vode (do 70%) ni nevarnosti, da bi se ta krma vnela.

4. **Odpiranje kupa.** Pri pokladanju okisane krme urežemo v kup od vrha navzdol kos v obliki klina na tisti strani, ki je najmanj izpostavljena vremenskim prilikam. Če se je ansilaža posrečila, tedaj je ves kup trdo stisnjen, toda rastline se še vedno dobro razpoznajo. Pri upoštevanju vseh teh predpisov dobimo kislo krmo, ki jo živina prav rada žre, ker ima prijeten vonj in dobro kakovost.

Sicer je naravno, da so vsled toplega kisanja kipenja in odrtega kisanja zgube na krmi večje nego v zaprtih silosih. Toda z ozirom na cenen način tega enostavnega okisanja krme se ta priporočila povsod tam, kjer vsled stalnega deževja ni mogoče posušiti sena, otave ali otaviča in niso na razpolago zgrajeni silosi ali betonirane jame. V takih primerih je vsekakor bolje travo tako okisati, ker ji ohranimo več redilnih snovi, kakor pa pustiti trave prezrežati, ker nam tedaj dajo le slabo seno, ali bolje rečeno le slamo.

V današnji dobi ne moremo priporočati kmetom, da bi žrtvovali denar za lepo zgrajene silose ali za betonirane jame, ker ga večinoma nimajo. Zato jim pa svetujemo, naj se poslužujejo tega

holandskega načina okisanja krme, ki je cenen in da dobro klajo domači živini. Dosedaj so se tudi v drugih deželah napravili poskusi s tako pripravo okisane krme in povsod se s tem pohvalijo. Upa-

mo, da bo tudi slovenski živinorejec, ki bo natančno izvajal tu navedene predpise, uspel in si pripravil dobro okisano klajo za živino v mesecih, ko mu navadno trda prede glede primerne krme.

Inspek. Hugon Turki

Žita, njih kulturna zgodovina, sestava in presoja

Z besedo žito zaznamujemo sadove ali zrna različnih rastlin žitaric, izmed katerih spadajo pšenica, rž, ječmen, oves, koruza, proso in riž k botanični družini trav, dočim pripada ajda k družini dresnov (polygonaceae).

Prav zanimiva je kulturna zgodovina žit. Najstarejše žito Evrope je pšenica. Njena pradamovina je neznana. Najbrže je bila to Mezopotamija, torej bližina prvotnega »raja«. Že leta 2822. pr. Kr. so jo poznali Kitajci. Tekom tisočletij so nastale iz nje razne razvrsti.

Ječmen je bil že Mozesu znan; ravnotako starim Egipčanom, Grkom in Rimljanom. Njegova prvotna domovina je bil baje Kavkaz. Uporaba ječmena pri pivovarstvu so poznali stari Egipčani in Grki, pozneje posebno stari Germani in nato stari Rimljani.

Rž je prišla s starimi Slovani v Evropo. Stari Grki in Rimljani je še niso poznali. Njena prvotna domovina je neznana. Obrajtana je zelo tam, kjer druga žita ne uspevajo, n. pr. v višini do 1500 metrov in do severne višine 70°.

Oves raste po vsem svetu, v Švici do nadmorske višine 1670 m, v Aziji do 1800 m, in je povsod jaro žito. Tudi prvotna domovina ovsja je neznana. Starost njegovega pridelovanja je pravadna.

Koruza izhaja iz gorkih delov Amerike, kjer je bila najstarejša žitna vrsta in znana od pradavnih časov (našli so jo v predzgodovinskih grobovih prvočnih prebivalcev Amerike, »Inkas« imenovanih). Po Kolumbu je prišla koruza leta 1520 na Špansko, od tu v Italijo, Turčijo

(»turščica«) in Levanto, dandanes je to žito najvažnejše za velik del prebivalstva Azije, Afrike, Amerike in Evrope in jo goje v mnogoštevilnih vrstah. Uporablja se kot zdrob in moka za kruh, polento, mamaligo, špirit i. dr.

Proso je iz neznane prvotne domovine. Goji in prideluje se v mnogoštevilnih vrstah; uspeva tam, kjer koruza in trta in prenaša dobro tudi sušo.

Riž je za mnoge svetovne pokrajine silno važno žito. Njegova domovina je Zahodna Indija. Njegovih vrst je malo, toda goje se v mnogoterih razlikah. Velik del azijskih prebivalcev (Kitajcev, Japoncev i. dr.) se preživlja skoraj s samim rižom.

Ajda je edino žito, ki ne spada k botanični družini trav, ampak k svoji lastni družinski vrsti dresni. Uspeva povsod, celo na peščeni zemlji. Poznani sta dve vrsti ajde, obe doma na Ruskem ob Volgi in Kaspiskem jezeru. V Nemčiji je prišla v XVI. stoletju in se razširila po Evropi.

Žitna zrna prihajajo v splošno trgovino ali v luščinatih resah (mekinah, osinah), kot n. pr. ječmen, oves in proso ali pa oproščena rês, kakor pšenica, rž, koruza, riž in olupljeni ječmen (ječmenček), pridobljena po žetvi, sušenju, mlačvi in čiščenju.

Žitno zrno (plod) obstoji v $\frac{3}{4}$ iz močnatih delov ali semenja in v $\frac{1}{4}$ iz kala, ki je zarodek bodoče nove rastline. Na zunanji strani obdaja žitno zrno tenka kožnata lupinica iz neprebavljive staničnine (celuloze) (osemenje). Močnati deli semenja obsioje pod drobnogledom

pogledani iz dvoje različnih vrst celic, ene so rumenkaste, ki vsebujejo beljakovino ali lepivo, druge so čisto bele s skrobom in le malimi delci lepiva.

Kemijska sestava žit je zelo različna: Vazne so snovi, ki služijo za napravljajanje mesa (mesotvorne), to so: beljakovine, sirnine, dalje one, ki napravljajo toščo (>tolščotvorne<) kot zdrob, dekstvin, sladkor, klej, olje, lesnina (celuloza), potem še voda (10—15%) in pepelnati deli. — Kemijska sestava se zelo menjava pod vplivom vremena, po zemlji, dobroti semena itd. Kljub sedanjim žalostnim gospodarskim razmeram, dá vendar žito človeku najcenejšo beljakovino in skrob, kar je velikega narodno-gospodarskega pomena. In zato je presoja in ocenitev žita pri nakupu izredno važna.

Žito se presoja in ocenjuje po barvi, po velikosti in obliki zrna, dalje po duhu (vonjavi) in vsebini vode. Posebno važna pa je čistota žita glede na primesi tujih zrn in semen ter hektoliterska teža posameznega žita.

Na goljufiv način marsikje izboljšujejo barvo žitu: ječmen belijo z žveplom, pšenico škrope z repnim oljem. Tako sleparstvo strokovnjak prav hitro spozna, n. pr. če potrese na pooljeno žito bronov prah, se bronca prime zrna, ne pooljenega pa se neprime i. dr. — Vlažno žito spoznamo lahko, če dotična zrna stisnemo v roki in če pri tem občutimo vlago. Tako žito tudi prav lahko splezni

in dobi neprijeten duh in moka je tudi slaba.

Čisto žito ne sme vsebovati zrn drugih žitnih vrst, zrna ne smejo biti snetljiva, nesme imeti opremkov t. j. semen plevla, posebno onih ne, ki so strupena in človeškemu in živalskemu zdravju škodljiva (semena omotne ljulike, kokolija, zajčjega moka, črnilca ali malega škrobca, luščenca, njivskega slaka, divje repnice). Žito nadalje ne sme imeti semen plevelov, ki povzročajo neprijeten duh ali okus moki in kruhu, ne plevelnih semen, katera spremene moki barvo. V žitu ne smejo biti čebulice divjega česna, različne žuželke (žitni molji, mravlje), gosenice, ličinke (rilčkarjev, mokačev), pršice, zemlja, kamenčki, pesek, slama in razna nesnağa.

Žita napadajo razni zajedavci-škodljivci. Da se jih obranimo, moramo žita dobro zračiti in premetavati. Shrambe za žito morajo biti suhe.

V trgovini je največje važnosti presoja žita po njegovi hektoliterski ali kakovostni teži t. j. številu kilogramov enega hektolitra žita. Čim večje je to število, temveč ali boljše se izmelje v moko.

»Posnemanje« ali »popačenje« surovega žita se zelo redkokdaj izvrši. Največkrat se še mešajo dobre in slabe vrste žit. Pač pa pred tehtanjem žito z vodo poskrope, da se teža goljufivo zviša.

Važna pravila za sadjarje

V pusti, mrtvi zemlji sadno drevje ne uspeva. Izboljšaj najprej zemljo, potem sadiki! To dosežeš z rigolanjem, ali pa z velikimi (širokimi, pa ne globokimi) jamami in z gnojenjem. Za izboljšavanje zemlje je najprimernejši čas jesen in zima.

V močvirnih ali sploh mokrih legah ne raste nobeno sadno plemo. V suhih legah pa dobro uspevajo posebni orehi.

Kjer ni v zemlji apna, tam je ves trud zastoj. Brez apna ni sadja. Kdor redno gnoji travo pod drev-

jem, gnoji ob enem tudi sadnemu drevju. Uspeh: Obilna košnja, redna sadna letina.

Najprimernejši gnoj za sadovnjake je gnojnica. Razvažajte jo po sadovnjaku jeseni in pozimi.

V toplejših legah in v bolj lahki zemlji je jesenska saditev neprimerno boljša nego spomladna.

Ne sadite dreva preblizu sosedove meje! 3—4 m od meje je prav.

Kadar delate načrt za nov nasad, mislite 30 let naprej, pa boste zadeli pravo razdaljo!

V plitvi prodnati zemlji in na prevlažnih tleh sadimo na gričke, ki imajo v premeru 2—3 metre.

Kdor varčuje pri nakupu sadnega drevja, slepari sam sebe, kajti najcenejše drevje je najdražje.

S slabim spravljanjem se vrednost pridelka zmanjša in drevje kvari.

Lepo obrano in razbrano sadje je trikrat toliko vredno kakor slabo spravljeno in nerazbrano.

Zaradi slabih shramb se pokvari

mного dragocenega sadja. Sadna shramba naj bo v pritičnih ali še boljše v podzemeljskih prostorih. Ondi je primerno hladno, ne preveč suho, ne preveč vlažno. V temi se sadje bolje obdrži nego na svetlem. Snaga in red jako pospešujeta zdravje in trpežnost sadja. Prepričani v sadni shrambi je sadju zelo škodljiv. Sadno shrambo treba že poleti, dokler je suho in vroče, osnažiti, stene pobeliti, police in drugo lesenino pomiti in posušiti na solncu in nazadnje ves prostor temeljito zažveplati H.

R a z n o

Denar

g Ljubljanska borza. Promet z devizami na ljubljanski borzi je zelo pičel, ker ga ovirajo razni devizni predpisi. Cena inozemskim vrednotam se giblje okrog naslednjih povprečnih cen: 1 angleški funt stane okrog 200 Din, 1 ameriški dolar 56.70 Din, 1 holandski goldinar 22.96 Din, 1 nemška marka 13.57 Din, 1 švicarski frank 11.11 Din, 1 belgijski-belga 7.91 Din, 1 italijanska lira 2.91 Din, 1 francoski frank 2.23 Din, 1 češkoslovaška krona 1.96 Din.

g Ameriške borze kažejo na izboljšanje gospodarstva. V zadnji dobi se na ameriških borzah opaza, da gredo tečajni raznih vrednot kvišku in so od maja meseca poskočile za približno 18 odstotkov, posamezne pa celo za 50 do 60 odstotkov. Iz tega sklepajo, da se bližamo izboljšanju gospodarskega položaja. V tem jih potrjuje tudi namera predsednika Hooverja, da izvede velikopotezno akcijo za okrepitev žitnih cen, vsled česar je tudi umljivo, zakaj so v zadnjih tednih cene tem pridelkom nekoliko nategnile. Drugi zopet domnevajo, da je vse to v zvezi z bližajočimi se predsedniškimi volitvami, za katere se republikanci na ta način pripravljajo.

g Izdaja novih bankovcev v Ameriki. Ameriške Zedinjene države so v senatu sprejele tako zvani Glassov zakon, po katerem smejo tamošnje Narodne banke zvišati izdajo bankovcev za skupno 3 milijarde dolarjev (170 milijard

Din). Te pravice se pa ne bodo poslužile vse banke, ker bi vsled tega lahko nastala inflacija, ki bi ogrožala zlato valuto dolarja. S tem bo pa onemogočena večja živahnost v industriji in trgovini, od česar pričakujejo izboljšanje splošnega gospodarskega stanja.

Cene

g Gibanje cen na debelo. Narodna banka je objavila cene na debelo za mesec julij, iz katerih je razvidno gibanje cen v tem mesecu. Primerjaje te številke s cenami prejšnjega meseca junija in meseca julija 1931. l., dobimo sledečo sliko:

	1932		1931
	julij	junij	julij
Rastlin. proizv.	73.0	72.2	78.9
Mesni „	57.2	55.0	74.7
Rudnin. „	76.4	76.4	76.0
Industr. „	63.4	63.4	71.3
Skup. indeks	65.6	64.9	74.4
Izvozno blago	61.1	62.9	75.3
Uvozno blago	66.1	67.9	69.4

Iz teh številk razvidimo, da so v primeri s prejšnjim mesecem rastlinski proizvodi napredovali za eno točko, mesnati pa za 2.2, med temi predvsem cene svinjskega mesa, slanine, masti, jaje in kož; nazadovale so cene za klavno živino in ovce. — Pri rastlinskih proizvodih so zelo poskočile cene pšenice in koruze, medtem ko so cene ovsu in fižola nazadovale. — Indeks izvoznega blaga je po-

pustil za 1.4, indeks uvoznega pa za 1.8 točke.

g Žitne cene. Kupčija s žitom je mirna, nabava samo za sproti. Nudi se blago v vagonških množinah postavljeno na vsako slovensko postajo, plačljivo v 30 dneh za 100 kg po teh-le cenah: Pšenica slavonska, okolica Sombor, 79 kg težka po 205—210 Din, potiska 80 kg po 215 do 217.50 Din; moka bačka 200 frk. Ljubljana po 315—330 Din, banatska 335 do 340 Din; koruza bačka po 175—177.50 Din, pri navadni voznini po 180—182.50 Din.

Živina

g Živinski sejem v Ljubljani. Na zadnjem živinskem sejmu je bilo prignanih 151 konj, 94 volov, 45 krav, 12 telet in 97 prašičkov za rejo. Prodanih pa je bilo 15 konj, 32 volov, 23 krav, 9 telet in 75 prašičkov. Obiskovalcev je bilo malo. Cene so ostale nespremenjene kakor zadnjič in niti niso za kilogram žive teže: voli I. vrste 5—5.50 Din za kg žive teže, II. vrste 4—5 Din, III. vrste 3—4 Din, krave debele 4—4.50 Din, krave klobasarice 2—3 Din, teleta 4.50—5 Din. Prašički so bili precej visoko v ceni in so se prodajali po 170—230 Din za komad.

g Mariborski živinski sejem. Dagon: 12 konjev, 15 bikov, 161 volov, 278 krav in 17 telet, skupaj 483 debeli voli 2.50—3.50 Din, poldebili 2—2.35 Din, vprežni voli 1.75—2.50 Din, klavne krave debele 1.25—2.50 Din, plemenske krave 1.25—1.75 Din, krave za klobasarje 0.50—1.25 Din, molzne krave 2 do 2.25 Din, mlada živina 2—3 Din, teleta 3—4 Din. — Prodanih je bilo 272 komadov. — Cene mesa za kilogram Din: volovsko I. vrste 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din. Meso bikov in krav 4—5 Din. Teletje meso I. vrste 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din. Svinjsko meso sveže 10—16 Din.

g Mariborski prašičji sejem. Pripejanih je bilo 243 prašiči, prodanih pa samo 89 komadov. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov stari 75—80 Din komad, 7—9 tednov 95—100 Din, 3—4 mesece stari 180—250 Din, 5—7

mesecev 300—350 Din, 8—10 mesecev stari 400—450 Din, eno leto stari 500 do 650 Din. Za kilogram žive teže 5 do 6.50 Din, mrtve teže 10—10.50 Din. — Cene so od zadnjega sejma nekoliko nazadovale.

Pravni nasveti

Pošiljatev iz Amerike. M. S. Z. V Ameriki imate prijateljico, ki bi vam rada poslala neko stvar, vendar se boji carine. Zelite zvedeti, kako naj pošlje dotično stvar, da ne bi bilo treba plačati carine. Koliko sme poslati? Kako naj zavoj naredi? — Če je za uvoz dotične stvari predpisana carina, se plačilo iste ne bo mogla izogniti. Glede načina pošiljatve naj se pošiljateljica informira pri pošti v Ameriki, kjer bo zavoj oddala.

Hiša ob meji. F. L. Kako blizu meje vaše parcele, ki je namenjena za stavbišče, sme sosed postaviti hišo? Ali sme to storiti, ne da bi vas — sosed obvestil in povabil k ogledu? — Za zgradbo hiše si bo moral sosed izposlovati pri županstvu stavbno dovoljenje. Županstvo mora pred izdajo istega odrediti komisijski ogled na mestu, kjer se namerava graditi. K ogledu je povabiti vse mejaše. Tam boste lahko povedali svoje zahteve in ugovore glede zgradbe, kar se mora vpisati v zapisnik. Županstvo presodi, v koliko so ugovori utemeljeni in nato izda stavbno dovoljenje, ali pa ga odkloni. Če iz javnih ozirov (varnost ognja, ozir na zdravstvo itd.) ni zadržkov proti gradbi, bo županstvo izdalo stavbno dovoljenje, vas bo pa z ugovori, ki so zasebno pravnega značaja zavrnilo na civilno pravno pot. Proti temu sklepu se sicer lahko pritožite aa okrajno načelstvo, ki pa o zasebnopravnih ugovorih ne bo moglo odločati. To bo moglo storiti le sodišče, če boste po izdaji stavbnega dovoljenja vložili tožbo, da mora sosed hišo postaviti v določeni razdalji od meje. Koliko mora biti hiša oddaljena od meje, je odvisno od krajevnih razmer. Pod gotovimi okolnostmi stoji lahko tudi tik za mejo. Postaviti jo mora pač tako, da vas ne bo motila pri izvrševanju lastninske ali kakšne služnostne pravice. Kakšna določena razdalja namreč ni predpisana. Zato bodite previdni pri odgovorih in ne stavite pretiranih zahtev, zlasti če nimate zadosti tehtnih razlogov, ki bi govorili za to, da mora biti hiša primerno oddaljena od vaše parcele.

Zavarovanje delavcev. K. C. T. Zanima vas, če dobi zavarovani delavec podporo tudi v slučaju, če ponesreči pri izvenpoklicnem poslu. N. pr. kovaški pomočnik, ki gre za nekaj časa v drugo delo, pa ni tega

prijavił okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev. — Treba je ločiti pri zavarovanju podpore ob boleznih in podpore in rente ob nezgodah. Dočim pri gori navedenem slučaju ni pomislekov za podporo v bolezni t. j. brezplačna zdravniška pomoč, hranarina itd., bi nezgodno podporo ponesrečeni prejel le, ako je zadela nezgoda zavarovanca pri delu ali pri takem poslu, ki ga opravlja po nalogu delodajalčevem ali po nalogu njegovega pooblaščenca ali v interesu obrata. Ni treba, da je zavarovana oseba vršila, ko jo je zadela nezgoda, posel, ki spada med redne njene dolžnosti, ampak, da ga le opravlja po nalogu delodajalca ali njegovega pooblaščenca. Enako ima pravico do podpore ob nezgodi, ki zadene zavarovano osebo na poti od stanovanja do obratovališča in nazaj, kolikor zavarovanec ne prekine te poti v lastnem interesu ali iz razlogov, ki niso v zvezi z delavnim razmerjem. N. pr. Ako gre delavec po delu v gostilno in tam dalje časa ostane, preneha zaščita zavarovanja in nima pravice do odškodnine, ako se je ponoči domov grede ponesrečil. Ravnotako preneha zaščita, ako gre n. pr. delavec medpotoma, ko potuje na delu, k znanцу na obisk in tam ponesreči.

Škoda, ki jo divjačina napravi na vrtovih. F. S. T. Zanima vas, če je lovec dolžan povrniti škodo, ki jo napravi divjačina na vrtovih. N. pr. zajec oglođa mlado drevje. — Lovski zakon pravi, da mora škodo, ki jo divjačina napravi po sadovnjakih, hišnih vrtovih in drevesnicah ter na posameznem mladem sadnem drevju, loveki upravičenec povrniti samo takrat, ako se dokaže, da je bilo podrveto vse, s čimer razumen gospodar praviloma zavaruje take nasade. Taki ukrepi razumnega gospodarja so predvsem: ograje vrtov in drevesnic v višini 2 metra, beljenje, postavljanje stražil, ovitje sadnega drevja in debel s slamo najmanj 1 m 50 c visoko in temu podobno. Iz tega vidite, da mora predvsem gospodar sam zavarovati drevje in tako po možnosti preprečiti škodo po divjačini.

Drago plačana lahkovernost. J. N. P. Za sina ste prosili, da bi služil pri vojakih le skrajšan rok, pa vam je bila prošnja odbita, ker ima še enega starejšega brata. Oglasil se je pa pri vas neki železniški vpokojenec, ki vam je natvezil, da more on doseči, da bo vaš sin dosegel zato, ker se pozna z banom, njegova hčerka pa celo z generalom. Hvalil se je, da je že veliko fantov na tak način rešil vojaške službe. Seveda je izvabil od vas za svoj trud lepo svotico dinarčkov in za »mazanje« več litrov prvovrstne slivovke. In uspeh: Sin je odslužil polni rok, »dobrotnika« pa ni več na spregled in še dokumentov ne vrne. Vprašate, kaj bi bilo storiti. — Menda ste že sami uvideli, da ste nasledli navadnemu slepar-

ju, ki ne zasluži drugega, kakor da ga prijavite orožnikom. Prosnje za razne olajšave se rešujejo strogo po zakonitih predpisih, ne pa po znanstvu z visokimi osebami. Če bi bil imel vaš sin zakonite pogoje za skrajšan rok, bi bila prošnja brez »dinarčkov« in slivovke ugodno rešena. Započnite si tudi, da skrajšan rok traja devet mesecev in torej ne more nihče služiti samo dva ali tri mesece, kakor vam je natvezil slepar, razen seveda, če je vsled bolezni odpuščten iz vojaške službe. Na vprašanje, če bi mogli doseči, da vaš posrednik izroči od vas sprejeti denar ubogim, odgovorjamo, da to pač lahko zahtevate, prisiliti ga pa ne morete. Lahko pa izložite vrnitev denarja in ga potem sami izročite kamor hočete. Vse to pa seveda le tedaj, če so vaše navedbe v dopisu povsem točne.

Občinska pisarna v gostilni. O. R. C. Občinski red ali drugi zakoni sicer nikjer ne predpisujejo v kakšnih prostorih mora biti občinski urad. Na vprašanje, če sme biti občinski urad v gostilni, opozarjamo na okrožnico g. bana dr. Marušića, ki jo je poslal vsem občinam dravske banovine dne 22. maja 1931 pod številko II. No 13546. V tej okrožnici se najprej ugotavlja, da iz revizijskih poročil in pritožb iz raznih okrajev izhaja, da je še vedno nekaj občin, ki imajo svoje uradne lokale v gostilnah in to ponekod direktno v gostilniških prostorih, drugod pa v postranskih prostorih, ki pa imajo z gostilno isti vhod. Niti eno, niti drugo ni pravilno in združljivo z važnostjo občinskega urada. Zato g. ban v tej okrožnici naroča vsem županstvom, ki imajo svoje občinske uradne lokale v gostilniških prostorih ali v prostorih, ki imajo z gostilno isti vhod, da takoj potrebno ukredujejo, da se občinski uradni lokal premesti iz gostilne. V gostilniškem posloplju sme ostati občinska pisarna le tedaj, če ima popolnoma ločen vhod. Končno piše g. ban: »O izvršitvi tega naročila se bom primernim putem preprical.«

Odgovornost za poškodbo otroka. G. P. Z. Avto je na cesti zadell v otroka in ga poškodoval. Vprašate, koliko odškodnine morete zahtevati. — Višina odškodnine je odvisna od krivde in poškodbe. Ako avtomobilist ne dokaže, da se poškodba ni zgodila po njegovi krivdi, morete zahtevati povrnitev stroškov za zdravljenje, dalje primerno odškodnino za bolečine in strah. Če bodo posledice poškodbe pri otroku trane, imate pravico do večje odškodnine. Sicer pa v slučaju, da avto povozí otroka na cesti, po našem mnenju zadene odgovornost tudi otrokove starše, ki na otroka premalo pazijo. V takem slučaju je krivda deljena in se po tem ravna tudi odškodnina.

Pošljite naročnino!